

Halachos of Gezel Acu"m, Chilul Hashem etc. Tohar app

Show# 125 | July 7th 2017

Dovid Lichtenstein:

שמח בחלקו ברוחנית

במדבר רבה (וילנא) פרשת קרח פרשה יח

יח [טז, ז] רב לכם בני לוי, אמר הקדוש ברוך הוא למשה את מחית בחוטרא ובמה דמחית את לקי את אמרת רב לכם למחר את שמע רב לך.

מכתבי הרב חפץ חיים

מז דנמא מנימוקי אבי זצ"ל

ז. היה מספר כי פתנא דבי אליהו באליהו זוטא פ"ב חשיב מדותיו של הקב"ה ובתוך המידות חושב מדה של שמח בחלקו והיו הדברים קשים להנאון ר' חיים וכשבא אל רבו הגר"א והציע תמיהתו אמר לו הגר"א כי הכוונה היא ששמח בעמו ישראל באיזה מעלה שהם עומדים, גם בדורות שהרוחניות נתמעט, לעומת הדורות הראשונים.

נוסח אחר מאוצר המאמרים מאמר טו עמ' קנו

הגדול ביותר, ומספרים שהרה"ק ר' חיים
מוואלוז'ין למד פעם בתנא רבי אליהו נפיא
ב שהקב"ה שמח בחלקו, התפלא מה שייך
להקב"ה שמח בחלקו, הלא כל העולם
שלו, הלך ושאל את רבו הגר"א מוילנא
זי"ע, אמר לו חלקו של הקב"ה הוא ישראל
כמו שנאמר "יעקב חבל נחלתו" (דברים לב
ט) והקב"ה שמח בחלקו בישראל בכל אופן
ובכל מצב שהם, הקב"ה שיש ושמח איתם.

Rabbi Yosef Fleischman

Rosh Kollel of Kollel Choshen Mishpat in Yerushalayim- Beis Din Tzedek Nesivos Chaim

גזל עכו"ם

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיג עמוד א-עמוד ב

אמר ר' שמעון, דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין: מנין לגזל כנעני שהוא אסור? ת"ל: אחרי נמכר גאולה תהיה לו, שלא
ימשכנו ויצא, יכול יגלום עליו? ת"ל: וחשב עם קונוהו, ידקדק עם קונוהו.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות גניבה סימן שמח סעיף ב

כל הגונב אפילו שוה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו (ויקרא יט, יא) וחייב לשלם, אחד הגונב ממון ישראל ב או הגונב
ממון של גוים, ואחד הגונב מגדול או מקטן.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות גזילה סימן שנט סעיף א

אסור לגזול או לעשוק אפילו כל שהוא בין מישראל בין מעובד כוכבים.

גניבת דעת עכו"ם

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צד עמוד א

ואיבעית אימא במקום שאין מכריזין: גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל אחר, ואי בעית אימא: משום דקא גניב ליה
לדעתיה, דאמר שמואל: אסור לגנוב דעת הבריות, ואפילו דעתו של עובד כוכבים; והא דשמואל, לאו בפירוש איתמר אלא
מכללא איתמר, דשמואל הוה קא עבר במברא, א"ל לשמעיה: פייסיה למבוריה, פייסיה ואיקפד. מ"ט איקפד? אמר אביי:
תרנגולת טרפה הואי, ויהבה ניהליה במר דשחוטה, רבא אמר: אנפקא אמר ליה לאשקויי, ואשקיייה חמרא מזיגא. וכי
מכללא מאי? למ"ד טרפה הואי, א"ל: אמאי תשהא איסורא? למ"ד אנפקא א"ל לאשקויי, אנפקא - חייא משמע.

ספר יראים סימן קכד [דפוס ישן - רנה]

אבל גונב דעת הבריות במידי דממון הוי בכלל ממון ועובר על לא תגנובו. כדתניא בתוספתא ומייתי לה בחולין בגיד הנשה [צ"ד א] ג' גנבים הן הראשון שבכולם גונב דעת הבריות והמרבה לו בתקרובת ויודע בו שאינו מקבל מסרב בו לאכול ויודע בו שאינו אוכל. ואין לומר שאיסור גניבת דעת במידי דממון דרבנן שהרי מצינו שנענש אבשלום עליו בסוטה פ"א [ט' ב'] תנן לפי שגנב ג' גניבות לב אביו ולב ב"ד ולב כל ישראל נתקעו בו ג' שבטים שנאמר ויקח ג' שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום לב אנשי ישראל וכתוב ותגנובו את לבבי וחמור גונב דעת מגונב ממון ונפשות שהרי התירה תורה בעובדי כוכבים גונב נפשות דכתיב גונב נפש מאחיו מבני ישראל ולא מבני עובדי כוכבים. ממון, אמרי' בב"ק בשור שנגח את הפרה ראה ויתר גוים התיר ממון של כנענים לישראל וגונב דעת אפי' של עובדי כוכבים אסור שלא מצינו שהתירה תורה בעובדי כוכבים. ואף על גב דכתיב לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו לא קאי אתגנובו, שהרי טעם ניגון מפסיקו ומצינו פסוקי טעמים מן התורה כדאמרי' בנדרים פ"א אין בין המודר הנאה [ל"ז ב'] ושום שכל אלו פסוקי הטעמים.

דינא דמלכותא דינא

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כז עמוד ב

מתני'. נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין, שהיא תרומה - אף על פי שאינו תרומה, שהן של בית המלך - אף על פי שאין של בית המלך. **ושם דף כ"ח ע"א** גמ'. והאמר שמואל: דינא דמלכותא דינא! אמר רב חיינא א"ר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. דבי ר' ינאי אמר: במוכס העומד מאליו.

בית שמואל סימן כח ס"ק ג

ובזה"ז מחמת דינא דמלכותא צריכה להחזיר מ"מ מדאורייתא קנתה החפץ ודמי החפץ צריך הנגזל ליתן לה והוי קידושין דאורייתא היינו אם אינה יודעה שהוא גנוב ואם אמר לה שגנוב לא הוי קידושין כלל דהא בכי האי גוונא ליכא ת"ה אם כן צריכה להחזיר הדמים מדאורייתא והוא מקדש אותה סתם סבורה דמקדש אותה בכל דמי החפץ אם כן בטלי הקידושין ואם אמר דמקדש אותה בטובת הנאה שהכלי שלה הוא חלין הקידושין אפילו בזה"ז דצריכה להחזיר החפץ מחמת דינא דמלכותא ואם מחייב את עצמו לסלק את הנגזל אז לא הוי שינוי רשות ולא הוי קידושין דאורייתא, ולאחר שמשתיק את הנגזל י"ל דחלין אז הקידושין כמ"ש הריטב"א בסוגיא דף נ"ב ועיין עוד לקמן מ"ש.

אבני מילואים סימן כח ס"ק ב

אלא דבעיקר דברי הב"ש שכתב ובזה"ז מחמת דינא דמלכותא צריכה להחזיר מכל מקום מדאורייתא קנתה החפץ, הוא תמוה דנראה דהא דאמרו דינא דמלכותא דינא לאו מדבריהם הוא אלא מן התורה דינא דמלכותא דינא ודוקא בתקנת חכמים הוא דכתבו קצת פוסקים דלא מהני לדאורייתא אבל דינא דמלכותא דינא מן התורה הוי דינא וצ"ע.

מקבל צדקה מעכו"ם פסול לעדות

שולחן ערוך חושן משפט הלכות עדות סימן לד סעיף יח

הבזויים, פסולים לעדות מדבריהם והם האנשים שהולכים ואוכלים בשוק בפני כל העם, וכגון אלו שהולכים ערומים בשוק בעת שהם עסוקים במלאכה מנוולת וכיוצא באלו, שאין מקפידים על הבושת, שכל אלו חשובים ככלב ואין מקפידים על עדות שקר. ומכלל אלו המקבלים צדקה מהעובדי כוכבים בפרהסיא, אף על פי שאיפשר להם שיזונו בצנעא מבזים עצמם ואינם חוששים, כל אלו פסולים מדבריהם.

חילול השם

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א

היכי דמי חילול השם אביי אמר: כדתניא, ואהבת את ה' אלהיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה - ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר באמר להם עם ה' אלה ומארצו יצאו.

מטעה עכו"ם

רמ"א חושן משפט הלכות גניבה סימן שמח סעיף ב

הגה: טעות עובד כוכבים, כגון להטעותו בחשבון או להפקיע הלואתו, מותר ובלבד שלא יודע לו, דליכא חילול השם (טור ס"ג). ויש אומרים דאסור להטעותו, אלא אם טעה מעצמו, שרי. ובש"ך שם ס"ק ג: וי"א דאסור להטעותו וכו'. ע' ביש"ש פ"י דב"ק סי' ר' (הג"ה שפסק שם כי"א וכ' שם דמ"מ יאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סומך וגם הפקע' הלוא' אינו מותר אלא כשחייב לשלם לו דרך מכס או דרך חוב אבל מה שהוא דרך מקח אסור עכ"ל וע"ש):

באר הגולה סי' שמח ס"ק ה

[דב"ק] בשם ר"ע שם [קיי"ג ע"א-ע"ב]. ה. וכן כתב הרמב"ם צפ"א מהלכות
גזילה דין ד' שהיא כאצידתו ומותרת, וציאר שם [דין ה'] כ"ג, כגון שעשה הגוי
השזון וטעה, ונריך שיאמר לו ישראל ראה שעל השזון אני סומך וכו', ע"כ.
וכתב הרב המגיד, פסק כרצ מהנא שם [ב"ק קיי"ג ע"ב] דעצד הכין. ועיין לעיל
רי"ש סימן רס"ו שאם החזיר האצידה לגוי לקדש את השם כדי שיפארו את
ישראל וידעו שהם צעלי אמונה ה"ז משוזה וכו', ע"כ. וכן הדין בהחזרת
הטעות שטעה הגוי מעצמו. ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו
והעשירו מן טעות שהטעו הגוי, ולא הלליחו וירדו נכסיהם לטמיון ולא הניחו
אחריהם זרחה וכמ"ש בספר חסידים סימן תמרע"ד, ורבים אשר קידשו ה'
והחזירו טעויות הגויס בדבר חשוב, גדלו והעשירו והלליחו והניחו יתרום
לעולליהם.

תשובה על חילול השם

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א

שאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה ברומי: שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש? אמר:
שלשה הן, ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר על עשה ושב - אינו זז משם עד שמוחלין לו, שנאמר שובו בנים שובבים. עבר
על לא תעשה ועשה תשובה - תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם. עבר
על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין, שנאמר ופקדתי בשבט פשעם
ובנגעים עונם, אבל מי שיש חילול השם בידו - אין לו כח בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין למרק.
אלא כולן תולין, ומיתה ממרקת, שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו.

ספר כד הקמח חילול השם

והזכיר שאע"פ שעון חלול השם חמור ביותר מצינו לו רפואה עם מה שיקדש את השם באותו דבר שחללו לפי שכל עבירה
תמצא כופר בשיעשה אדם מצוה כנגדה כגון שתאמר ראובן חלל את השם ואם כנגד מה שחללו יקדשו אז ינקה מעון
חלול השם, ועל זה אמר הכתוב (ויקרא כב) ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל, לימדך הכתוב כי תקנת
חלול השם בקדוש השם.

השבת גזילה בגזל עכו"ם

נתיבות המשפט ביאורים סימן שמח ס"ק א

הגונב ממון של גוים. עיין ש"ך ס"ק ב' עד וצ"ע. ולפענ"ד נראה ליישב דנהי דהגניבה הוא איסור דאורייתא מוחשב [ויקרא
כ"ה נ'] או מואכלת [דברים ז' ט"ז] כדאיתא בב"ק דף קי"ג [ע"ב], מ"מ הא בישראל גופיה אילו לא הוה כתיב עשה דוהשיב

את הגזילה [ויקרא ה' כ"ג] הוי אמרין אף דעבר אלאו דלא תגנובו [שם י"ט י"א] מ"מ איסורא דעבד עבד ובהשבה אינו חייב, רק דבישראל רחמנא נתקיה לעשה דוהשיב את הגזילה, אבל בגוי נהי דקרא דחשב לדרשה גמורה אתי, מ"מ היכן מצינו דחייביה רחמנא בהשבה לגוי, והשבה לגוי אינה אלא משום קידוש השם, וזהו שדקדק הרב בהג"ה באה"ע [סי' כ"ח סעיף א'] דא"צ להחזיר רק משום קידוש השם.

ואין להקשות מהא דאיתא בבכורות דף י"ג [ע"ב] לרעך אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר לגוי, אלמא דאי היה אסור חייב ג"כ בחזרה. זה אינו, דודאי אי לא הוי מיעוט הוי אמרין מקרא מלא דיבר הכתוב בין לישראל בין לגוי וא"כ עשה דהשבה קאי ג"כ על גוי, אבל כשיש מיעוט דהקרא לא איירי רק בישראל, רק דילפינן איסורא מקרא אחר דחשב כדאיתא בב"ק קי"ג מנין לגזל גוי שהוא אסור ת"ל וחשב, וע"כ צ"ל או דס"ל דנלמד מאונאה אי לאו קרא דחשב, או דס"ל דמסברא לא איירי קרא רק בישראל ואיצטריך למילף מקרא דחשב, א"כ השבה מנין הא בהאי קרא לא כתיב עשה דהשבה, וע"כ חיוב השבה אינו אלא מדרבנן.

ואי קשיא נהי דאינו חייב בהשבה מ"מ הא לאו דידיה הוא דהא לא קנה אותו, ואמאי מקודשת הא בדבר שאינו שלו קידשה, וכמ"ש המגן אברהם באו"ח סימן תרל"ז ס"ק ג' בשם ספר יראים [סי' תכ"ב] דאפילו גזל גוי מותר מ"מ לאו שלו לענין סוכה. זה אינו, דבקדושין לא שייך זה, דכיון דההנאה בדבר זה מותרת מדאורייתא והוא המציא לה הנאה זו, מקודשת בשכר הנאה שהמציא לה, וראיה ממ"ש הר"ן בפ"ב דקדושין [כ"ג ע"א מדפי הרי"ף ד"ה מוכרן] דאם קידשה בחליפי איסור הנאה דמקודשת כיון דלדידה שריא, דמקודשת מטעם שכתבתי דכיון דהוא המציא לה הנאה המותרת לה מקודשת כמו בדבר עלי לשלטון.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק א סימן פח

בכמה פרטים בעניני השבת גזלה. ט"ו בשבט תשי"ד.

מע"כ התלמיד אשר נשאו לבו לשוב בתשובה שלימה ובודאי קבלהו השי"ת כי גדולה תשובה כדאיתא בסוף יומא וברמב"ם פ"ז מתשובה, ויהיה לו שלו' וברכה כל הימים.

בדבר רצונו לידע איך לקיים מצות השבה בגנבת ממון בפרטים שציין באותיות. הנה מה ששאלת באות א' בגונב מקופה של צדקה שהיתה לפי שעה. הדין במעות אלו שגנב לעשות כדין מעות שניתותרו שהדין במותר עניים לעניים ואם היה ליחיד הוא לאותו היחיד כדתנן בשקלים ספ"ב. ואם הסכימו בני העיר לשנות לצדקה אחרת שיש צורך שעה רשאים כדאיתא שם ובב"ב דף ח' ואיפסק בש"ע יו"ד סי' רנ"ג סעי' ו' עיין שם ולכן צריך להחזיר להפרנסים שעסקו בזה. ובשינתה הקופה את תפקידה צריך להחזיר להקופה שישנה עתה שעומדת במקומה דהא עליה הסכימו הפרנסים וכל המותר שייך לה.

ומה ששאלת באות ב' מה לעשות אם אין מכיר את בעל הגנבה. הנה זה מפורש בב"ק דף צ"ד שצריך לעשות צרכי צבור ואיפסק כן בש"ע חו"מ סי' שס"ו סעי' ב' וזהו דוקא לצרכי רבים ולא לצדקה ולבנין ותקון מקואות הוא כלצרכי רבים ולכן טוב שיתן למקואות. ואם יודע את בעל הגנבה אך אינו יודע היכא הוא רשאי להחזיק אצלו עד שימצא את בעל הגנבה כיון שלא נשבע ואף שבעל הגנבה אינו יודע שהוא גנב שיוכל לתבוע ממנו לא מבעיא להסמ"ע בסי' שס"ז סק"ג שאף בהוא

רחוק אינו מחוייב להודיע להרמב"ם ומשמע שסובר כן להלכה, דכ"ש באינו יודע היכן הוא אף שאפשר שבקושי גדול יוכל להודיע ולהודיעו שאינו מחוייב. אלא אף להש"ך בסק"ג שפליג וסובר דצריך להודיעו, אולי הוא רק בידוע היכן הוא אבל הוא ברחוק אבל באין ידוע היכן הוא שאפשר שאף בהשתדלות גדולה לא יתודע לא יתחייב אך מ"מ טוב שישתדל להודיע ולהודיע לו.

ומה ששאלת באות ג' בהגנות שגנב כשהיה קטן. הנה אם הגזלה קיימת חייב להחזיר ואם אכלה או נאבדה כשהיה קטן פטור אף לכשנגדל. ואף שלרש"י ב"ק דף צ"ח שפי' באכפיה רפרם לרב אשי ששרף שטר חברו בילדותו, יש לחייבו כשנגדל הנה שאר המפרשים לא פירשו כן וגם רש"י בעצמו פי' בכתובות דף פ"ו בענין אחר ופרש"י ב"ק תמוה דלא מסתבר כלל לחייבו וצ"ע ולכן לדינא אין לחייבו באין גזלה קיימת וגם לא היתה קיימת כשנעשה גדול. וכמפורש בש"ע חו"מ סי' צ"ו סעי' ג' ובסי' שמ"ט סעי' ג'. ואם היתה קיימת כשנעשה גדול ואחר שנתגדל אכלה או איבדה בידיים חייב לשלם ואם נאבדה באונס מסתבר שפטור. ובסתם נאבדה או נגנבה באופן ששומר שכר היה חייב יש לחייבו דמסתבר דעל מה שגנב בקטנותו יש לו דין שומר אבדה שהוא בדין ש"ש לרב יוסף שלהמחבר בסי' רס"ז סעי' ט"ז הלכה כותיה ואף להרמ"א שם דהוא ספקא דדינא עיין שם בסמ"ע ס"ק י"ז מ"מ כיון שהוא בא להשיב ולצאת יד"ש יש לו להחמיר כהמחבר שפוסק כרב יוסף שהוא ש"ש.

ומה ששאלת באות ד' איך היא מצות השבה בדברים שעשית שינוי. הנה אם הוא שינוי מעשה שקונה צריך להשיב הדמים וכשהשינוי שהיתה שוה בשעת הגזלה אם הוזלה, וכשהשינוי שהיתה שוה בעת שעשית השינוי אם הוקרה. ואם הוא שינוי דממילא ובאופן שנקנה צריך לשלם כשעת הגזלה בין הוזלה בין הוקרה. וכן הוא הדין בליתא כלל בעולם שאם הוא בידיים צריך לשלם כשינוי דשעת גזלה אם הוזלה וכשינוי דבעת שנאבדה אם הוקרה ואם בלא מעשה בידיים צריך לשלם כשינוי דשעת גזלה אף בהוקרה וכמבואר כ"ז בב"ק דף ס"ה ובב"מ דף מ"ג עיין שם.

אבל לא כל שינוי מעשה קונה דאם הוא בשמו הראשון אינו קונה עיין בב"ק דף צ"ו ולכן מה שחתכת מקום השם מהמעטפה של תוי דואר שמלקטים מסתבר שאינו שינוי וליכא קנין שינוי ואם נפחתה והוזלה בזה צריך אתה לשלם מדין מזיק מה שהופחת כפי המקח שהיה בעת שחתכת. והחפצים שקנית בשינוי כדין יכול אתה לעשות בהן מה שאתה רוצה כיון שקנית.

ומה ששאלת באות ה' בספק שינוי. הנה כיון שאתה רוצה לעשות תשובה צריך אתה להחזירו בעין כמו שלא היה שינוי וצריך אתה לשלם אם הוזל והופחת ממילא כפי הסך שהוזל והופחת כמו שהיית קונה בשינוי. ובדיינים לא היו מוציאים מהגזלן מספק התשלומין בעד הזול אם היה רוצה להחזיר הבעין. ולענין החפץ כשאינו רוצה להחזירו מספקני אם יש להוציא בדיינים בספק שינוי. אבל ספק לא מיקרי מה שהגזלן אינו יודע הדין אלא מה שב"ד יפסקו שהוא ספק. אבל כיון שתעשה לחומרא אין לחוש מה שאתה בעצמך תדון לספק.

ומה ששאלת באות ז' בגנבה מהאב או מהאם. הנה ודאי ג"כ צריך להשיב להם או שימחלו בפירוש כי באומדנא שמחלו אינו כלום לסמוך ע"ז וגם כשלא ידעו שגנב מהם הא ודאי לא מחלו שלהפטר מממון שחייבין צריך מחילה ממש בפועל.

ומה ששאלת באות ח' מהממון ששלחו לך שתוציא לצורך אכילה ואתה השתמשת בהם לדברים אחרים. הנה כיון שלא התנו עמך תנאי רק שגילו דעתם שרצונם שתוציא לצורכי אכילה אין בזה דין גזלן אלא לר"מ דסובר מעביר על דעת בעה"ב נקרא גזלן בב"מ דף ע"ח שפסקו הרי"ף והרא"ש דלא כותיה וא"צ בזה השבה. ובאב לבן אולי גם ר"מ מודה דרך לזרזי נפשיה אמר לו ולא לקפידא גמורה. וגם יותר נוטה שהאב והאם יודעין שיוציא גם לשאר דברים אף למה שאין דעתם נוחה. אבל מ"מ טוב מדין כבוד אב ואם לבקש מהם מחילה על שעשית שלא כרצונם.

ומה ששאלת באות ט' בהברחת מכס וערמה מתשלומי טעלעפאן וסאבוויי וכדומה. הנה ודאי צריך תשובה ע"ז ולהזהר שלא לעשות עוד. וחפצים שבעין שישנם עדין צריך להשיב שכן מפורש בתוספתא פ"י דב"ק ה"ח ואיפסק כן ברמב"ם פ"א מגזלה ה"ב שכתב ואם גזלו או עשקו יחזיר עיין שם וכן בש"ע סי' שמ"ח סעי' ב'. ואם אינם בעין ע"י אונס מסופקני אם יש דין תשלומין וראוי להחמיר וכ"ש באינם בעין באיבד בידיים שצריך להחמיר. ועיין בנה"מ שם סק"א שמקשה על עצם דין השבה אך מ"מ טוב להחמיר.

ומה ששאלת באות י' בחפצים שבאו לידך ברמאות פשוט שהוא כמו בגנבה וצריך להחזירם אם הם בעין ואם אינם בעין חייב בתשלומין. וראוי להחמיר אף לעכו"ם כדלעיל.

ומה ששאלת באות י"א בחפצים שאתה מסופק אם באו לידך בהיתר או באיסור. הנה אם אחד תובע ואומר שהוא שלו ואתה מסופק אם גזלת אף שאתה פטור בדיני אדם מ"מ כיון שאתה רוצה לשוב בתשובה אתה חייב לצאת ידי שמים. ואם ליכא מי שתובע ממך היינו אף שתראה למי שאתה מסופק שממנו גזלתו לא יתבע ממך בבירי, אתה פטור אף לצאת יד"ש כמפורש בב"ק דף קי"ח ואיפסק כן בש"ע חו"מ סי' ע"ה סעי' י'.

ומה ששאלת באות י"ב שברי לך ששכחת הרבה גנבות שעברת. הנה נראה לע"ד שצריך אתה ליתן לצרכי רבים כ"כ עד שיצא הספק מלבך שיש ללמד זה מהא דמנחות דף ק"ו מדין נדר ששכח כמה פירש שצריך ליתן עד שיאמר לא לכך נתכוונתי ולא גרע חיוב השבה דגזל מחיוב קיום נדרו. אך חששות בעלמא שמא שכח אין להחשיב זה לספק כלל אלא אם יודע ששכח ואינו יודע כמה או קרוב לו ששכח.

ומה ששאלת באות י"ג אם יש דין כפל. הנה לחייב כפל צריך דוקא ע"פ עדים וב"ד סמוכין לענוש דיני קנסות שבזה"ז ליכא ובהודאה אף בב"ד סמוכין פטור דמודה בקנס פטור לכן אף להחמיר לכפרה אין שייך זה.

ומה ששאלת באות י"ד אם תצא ידי השבת גזלה כשתשלם באופן שנראה כצדקה. הנה על הגנבות מבע"ב הא צריך להחזיר ולשלם להבעלים דוקא. ומה שא"ר יוסף בב"ק דף ק"ט אפי' לארנקי של צדקה הוא בגזל את אביו ומת אביו והוא יורשו שמדיני ממון הרי הוא שלו ורק שמ"מ בנשבע מחוייב להוציא הגזלה מתח"י יוצא גם במה שנותן אותם לארנקי של צדקה אבל בגזל מאחרים ואף מאביו כשעדין חי מחוייב להחזיר דוקא לבעלים הנגזלים שלהם הוא חייב. וכן מה שלא ידוע למי גזל הרי צריך לעשות בהן צרכי רבים ולא נפטר בנתינתם לצדקה כדכתבתי לעיל. ורק על הגנבות שמקופות של צדקות ליתן אותם לצדקה היא שגנב ממנה או לאחרת באופן שרשאין לשנות ורוצה ליתנם בלשון נדבה שייך ספקתך. אבל פשוט שליתן בחשאי שלא ידעו להחזיק לך טובה ולכבדך בזה שיחשבו שנדבת עתה תצא ידי חובתך אבל אם תתן באופן שיחשבו שנדבת עתה ויחזיקו לך טובה ויכבדוך בשביל זה לא תצא ידי חובת השבת הגזלה. וע"י נדר בשעה

שאתה עולה לתורה כ"ש שלא תצא ידי חובת השבת גזלה, שבזה אף ליפטר מחיוב נדר אחר אינו יכול כגון שהיה כבר מחוייב לצדקה מנדר אחר ונדר עתה כשעלה לתורה סך אותו הנדר וחשב בלבו שהוא רק לשלם נדר הראשון הוא דברים שבלב וחייב לשלם סך ב' הנדרים.

ומה ששאלת באות ט"ו אם צריך דעת בעלים ובאות ט"ז אם צריך לכתוב להודיע בשביל מה נשלח לו הממון ובאות י"ז אם צריך לגלות את שמך. הנה אם הוא שלא לדעת היינו שלא ידעו הבעלים שנגב מהם א"צ דעת בעלים ויכול לשלם ע"י הדואר אף שלא לכתוב בשביל מה נשלח וא"צ לגלות מי הוא המשלח אבל באופן שידע מהדואר שנתקבל ביד הבעלים. ואף אם נודעו הבעלים מהגנבה סגי במנין דהלכה כר' יוחנן שלא בבע"ח וכדאיפסק בש"ע חו"מ סי' שנ"ה סעי' א' וא"כ ע"י הדואר הא יש מנין ויצא בזה. אבל הוא רק כשלא נודעו מי גנב מהם דאם נודעו מי הוא מסתבר שצריך שידעו שאותו הגנב החזיר אם אפשר שיטעו שאחר שלח להם סך זה. אך בכל אופן צריך מהם מחילה על הצער אם נודעו מהגנבה והיה להם צער ובשביל זה צריך לכתוב מכתב לבקש מחילה כדאיתא ברמב"ם פ"ב מתשובה ה"ט. ומזה שאיתא ביומא דף פ"ו מכסה פשעיו לא יצליח הוא בעברות שבין אדם לחברו אלמא דיותר טוב שיגלה שמו שחטא לו ושב בתשובה וכן איתא ברמב"ם שם ה"ה שאין תשובתו גמורה כשמתגאה ואינו מודיע. אבל כיון שברש"י איתא שהוא כדי שיבקשו שימחול לו וכן איתא בכ"מ שם לכן אולי יכול לסמוך שאף כשלא יגלה שמו אלא יכתוב במכתב ששולח לו מה שגנב ממנו ומבקש ממנו שימחול לו אף שאינו יודע שמו נמי סגי לסמוך שימחול. ואם לא נודעו מהגנבה שלא היה להם צער א"צ לכתוב כלום וסגי בשלוח הממון ע"י הדואר לבד כדלעיל.

ומה ששאלת בסוף שלקחת עבור עבודתך כשהיית גבאי צדקה וכלפי עלמא היה נחשב שאתה עוסק בחנם. פשוט לע"ד שאתה צריך להחזיר כי מאן שם לך כי בעצמך לא היית רשאי לפסוק לך שכירות כי אולי היה נמצא אחר שהיה עושה בחנם. אך אם יסכימו כל העוסקים ליתן לך עתה מתנה עבור עבודתך אפשר רשאים.

והנני המברך אותך שתשוב בתשובה שלימה ותתברך מהשי"ת, משה פיינשטיין.

Tahor app - Is it Tahor?

שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן פא

(ג) אתאן לשאלתו השלישית והאחרונה, והיא, אם אסכים שהרבנים יסתייעו בקביעת דם נדה בשתי דרכים: (א) קיימות טבלאות של צבעים וגוונים מפורטים שנקבעו באופן מדעי. ניתן לסמן את כל הגוונים של נדה או ספק נדה, וכך יוכלו הרבנים להשוות את השאלות לצבעים אלו ולהחליט אם האשה נדה. (ב) ניתן להשתמש בחומר כימי מפוחם אשר בתגובה של שינוי צבע נותן תשובה אם יש בחומר מסוים דם או לא, ע"י שימוש בחומר זה ניתן להוכיח אם בכלל מדובר בדם או לא, ע"כ.

הנה לדעתי יש לקרוא נדחה להצעותיו. כי לפי ההלכה אין לסמוך על קביעת סוג הדם ומראהו היוצא מרחם האשה על הרופאים ועל הידע - הרפואי, [זאת מחוץ מהדין והקביעה הכללית של ההלכה שנאמנות הרופאים מטילה רק ספק], ופוק חזי לרבנותינו הקדושים התנאים והאמוראים שכל רז לא אניס להו וידעו באמת על פי סוד ד' ליראיו להבחין בסוגי הדמים

אם המה מהחמשה דמים הטמאים המפורטים במשנה בנדה ד' י"ט ע"א, או לא, ובכל זאת מצינו לכמה וכמה מהם שכבר לא רצו לסמוך על עצמם לחזות ולהבחין בין דם לדם, אם הוא מסוג הטמא או הטהור, כדיעוין מהמובא בגמ' שם ד' כ'. והטור ביו"ד סי' קפ"ג אחרי שהציע עיקרה של ההלכה, שלא כל דם הבא מן המקור טמא, אלא דוקא ה' מיני דמים, הוסיף מיד וכתב, דמיהו משרבו הגלויות ונתמעטו הלבבות חששו שמא יבואו לטעות באיסור כרת וכו' החמירו לטמא לכל מראה דם אדום. ועוד לו בסי' קפ"ח חזר הטור לכפול זאת, ופוסק בזה"ל: דבר תורה ה' דמים טמאים באשה ותו לא. והאידנא נתמעטו הלבבות חזרו לטמאות כל שיש בו מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק וכן כל מראה שחור עכ"ל. וכך נתקבלה ההלכה בכל ספרי הפוסקים רוא"ח באין חולק לטמאות כל שיש בו מראה אדום. והדיונים, המבחינים, והמחקרים שעושים מורי - ההוראה, הוא רק לברר אם זה בא מן הרחם, ואם המראה הוא אמנם מראה אדום, ולזה לא צריכים לידע - רפואי, רק המורה הוראה שואל וחוקר זאת בפיו, ומבחין בעיניו, ופוסק את פסקו לפי כללי ההוראה המקובלים.

לכן עם כל הכבוד אין כל מקום להצעת כבו', ואתו הסליחה. ואסיים בברכת כתיבה וחתימה טובה בכבוד רב ובהוקרה אליעזר יהודא וולדינברג

Selected emails from our listeners

Hi Dovid,

Ever since I was at the shiur you gave at R' Lebowitz's shul in North Woodmere, which I found very interesting (and thank you for that!), I started listening to your shows when I have the time. Thank you for bringing these interesting topics to the forefront!

I decided to reach out today after

I just saw the news out of Lakewood in regards to the arrests which were made over a welfare scam. I perused through some of the comments, in the link below (https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A_www.nj.com_ocean_index.ssf_2017_06_rabbi-5Fand-5Fseveral-5Fothers-5F nabbed-5F in-5F fbi-5Fraid-5Fover-5Fw.html&d=DQIFaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=ScOb4qYhbQmQl4nZ-4JnJry0y1pOjp8ldR75L_bd3XA&s=ktN5xrQCq4YjL0KWQWqPL4D6IGAA0DuXnK_Iacxus_8&e=) and was shaken up. As much as this has been spoken about for so long, I really think the buck stops at Roshei Hayeshiva of Lakewood (I am not saying they are to blame!), who can likely come up with some solutions, IF they so desire, which can help stem the tide of this, whatever ramifications that may cause (people going to work??). I would request you consider having another show on this topic in the next couple of weeks and inviting some of the Roshei HaYeshiva onto the show so they can address what steps they are taking to deal with this massive chillul hashem, which whether true or not, is viewed as a rampant problem in Lakewood and other communities as well. I don't hold myself to be the standard bearer of honesty or Kiddush Hashem, but I do work hard to try to support my family, and it is just very concerning and worrisome that so many elements of our society feel they need to rely on taking tax dollars coming out of hard working peoples (Jews and non-jews alike) pockets in order for them to either (a) sit and "learn", (b) have 8-15 children, or (c) live a lifestyle way outside of their means. People make mistakes, so I not looking to vilify these specific individuals who were arrested today, however I think either our society as a whole needs to change our whole outlook on things (learning forever, not going to college, etc.), which begins with our Roshei HaYeshiva, or strong steps need to be taken to curb some of these practices which lead to huge chillul hashems. As an aside, I also found it a bit troubling when Avi Shnall from NJ Agudah (and who I was in yeshiva with many years ago and generally respect), got up at a Jackson, NJ town Hall recently and loudly disagreed with the town residents (who stated that their concerns have nothing to do with anti-Semitism) and said "of course this proposal is all based on bias and anti-Semitism" (not a direct quote). I thought that was the wrong thing to do, whether he was representing the Agudah or not, and he had no basis to make that statement. It make me quesny when I watched it online and personally, I thought it bordered on Chillul Hashem.

Please don't share my name if you happen to mention on your show my comments above :). Again, I'm reaching out because I think it would perhaps get the ball rolling for some change, if voices such as yours continue to pound on these issues.

Thank you and much hatzlocha!
Shloimy Steinman

I Love the podcast, living far away it keeps me plugged in with what's going on eg tavor app Last episode on geneivas akum was great.

See the Takanos of Kandia - Crete

https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A_www.hebrewbooks.org_pdfpager.aspx-3F req-3D37010-26st-3D-26pgnum-3D17&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=JkrhTCts5Z7N-CdcM6ZH1E9boFr5WzJUzJndx3DktSQ&s=gn32qsXcXACqy4p7dsykuwzXQllzc0N4EKenpvmSVvl&e=

https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A_www.hebrewbooks.org_pdfpager.aspx-3F req-3D37010-26st-3D-26pgnum-3D26-26hilite-3D&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=JkrhTCts5Z7N-CdcM6ZH1E9boFr5WzJUzJndx3DktSQ&s=KI1HAvAzEalnzg_UUamMwl4X_EkouxDCxqBCbJsWTys&e=

From the lashon there it seems that in practice, people did not think there was anything wrong with geneivas akum.

Rav Fleischman's point that people should be encouraged to be honest in business and then Hashem will give them brocho is also documented in the above source - sounds like the way to go.

And the Tahor app, fantastic - did not know it existed. And look at how careful Rav Bleich was in not talking about the tahor app itself but something similar...gadlus. Keep it up!

Asher Oser

I am an avid listener and want to thank you for the superb program. Thanks also for continuing to improve the app. My comment is in regards to the brief discussion of the tahor app a couple of episodes ago. First, a bit of a correction: the app was conceived and created by "baalei batim", not rabbanim. The rabbis on the site have merely agreed to look at maros through the app. Secondly, I think it would be appropriate to have someone on the show is more supportive of the app, maybe the creators themselves, to discuss its pros. After all, rabbi Bleich, of his own admission, has not only never used the app but is unfamiliar with technology in general! Lastly, a comment in defense of the app (although I am personally wary of it): My father in law, who sees maros on the app, said that the very first question he got on it, he couldn't pasken on and had to tell the sender to visit a Rav in person. It's not meant to replace the system entirely or be a cure all. However, in many circles, the responsibility of Hilchos Niddah is almost entirely on the wives and and they don't know the halachos well or have a good feel for what's a question and what's not. They are always the one bringing the question to the Rav and could feel very uncomfortable. As a result, they often don't ask and are either makeel or machmir shelo kadin, which is a terrible thing in either direction. Particularly in the modern orthodox community (where the app came from anyways), the app has the potential to seriously raise the level of taharas hamishpacha in communities and act as an introduction to a tab when called for.

Gavriel Wittlin

Dear Mr. Lichtenstein,

I listened with great interest to the interview with Rabbi Zwiebel. I appreciated your nuance and persistence to get a straight answer from him regarding his insistence on giving Yeshivas complete "independence" despite there being clear evidence that they can't police themselves. You finished off with a Dvar Torah about being Mekabel Eides with one Baal Din without the other. I feel like that was perhaps an unconscious expression of a desire to have me on the show and present my side of the story which Rabbi Zwiebel alluded to several times without me being present to respond. Would you have me on the show this coming Saturday? I would greatly appreciate it. Either way, perhaps we can meet to discuss the work I do.

Sincerely,

Naftuli Moster
Executive Director

https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__www.yaffed.org&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTqGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=yIzdFTM9Pi2Ar8YHwqouRYjNBCUIAj92GXww7eDvKwY&s=uGG1KB7CrZf7Ar3kC7cvl3vvVDFo3sf2EecHKX3ehSg&e=

Selected Audio from our listeners

Can you do a show about what are the halachic issurim of fraud [click here](#)

Education in Halachos of Chosen Mishpat [click here](#)

Gezel acum- Limud Zchus [click here](#)

Gezel acum-Government [click here](#)

Gezel Acum-Taxes [click here](#)

Government programs-question [click here](#)

מטעה עכום-גניבת דעת [click here](#)